

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Commentarius Secundus In Octo Libros Physicorum Aristotelis

Crespin, François

Bruxellæ, 1652

Dubium I. Quid causa intrinseca, & an detur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95369)

nec ad recipiendū aut producendum effectū, aliunde sufficienter receptum aut productum: nam præterquam quòd hæc repugnātia non sit ex parte causarum, effectus, aut actionum, sed ex voluntate & lege Dei extrinseca tantum, de primo decreto est communis Patrum & Theologorum sensus, ne resurrectio mortuorum dicatur naturalis: ex nostra verò sententia, id non sequitur, neque ullus Theologorum somniavit Deum decrevisse non concurrere ad secundam receptionem, aut productionem totalem ejusdem rei; unde cum in eo nulla sit repugnātia naturalis, & videatur experientia docere id fieri naturaliter, non est, cur tale decretum hic opponatur & prætexatur.

CXXIX. Prosecutio alia probationis. Denique nulla est repugnātia ex parte actionum; nam essent à diversis principiis; sicut enim duæ actiones totales ad duos diversos effectus terminatæ, possunt esse ab uno principio; quia ad hoc nulla est repugnātia naturalis; ita duæ actiones totales à duobus principiis egressæ, possunt esse ad unum effectum, quia ad hoc non est major repugnātia naturalis, quàm ad illud, ergo, &c.

CXXX. Nec dicas cum Oviedo loco citato, actiones totales ejusdem termini opponi in ordine ad terminum communem, ita scilicet, ut una non exigat esse præsentem aliā: nam inprimis non est ratio cur potius opponantur in ordine ad terminum communem, quàm in ordine ad principium commune; si enim ita opponantur, ut una non possit esse præsentem aliā ejusdem termini, ita etiam opponentur, ut una non possit esse præsentem aliā ejusdem principii: Deinde non magis opponuntur in ordine ad terminum communem, quàm duæ formæ totales substantiales in ordine ad materiam idem subjectum commune: Denique gratis dicitur opponi in ordine ad terminum communem, & ratio illius solida non est assignabilis, ut contendimus.

CXXXI. Objicies 1°. *natura nihil agit frustra*; sed una actio totalis esset frustranea, ergo, &c.

CXXXII. Respondeo negando minorem, utilitas enim istius actionis sufficienter patet ex dictis Resolutione 1^a. num. 119.

CXXXIII. Objicies 2°. idem agens non potest diverso tempore eundem effectum producere, sed semper alium numero distinctum producit; ergo diversa agentia totalia simul applicata nequeunt eundem effectum per duas actiones totales producere: Probatur consequentia, quia magis conducit ad diversitatem effectus, diversitas agentis, quàm diversitas temporis, sicut agens magis influit, quàm tempus, ergo, &c.

CXXXIV. Confirmatur, duæ causæ operantes in diversis locis, habent diversos effectus, ergo & illæ, quæ operantur in eodem loco.

CXXXV. Respondeo negando consequentiam, & ratio disparitatis est, quòd sicut experientia docet *simile non agere in prius simile*, sed semper ad assimilandum sibi passum agere, ita *simile prius, non recipit simile*, quod tunc fieret; quia tamen simile potest facere sibi simile, & si duo similia simul agant ut faciant sibi simile, prius simile non agit in simile, sed agit simile concomitanter, etiam simile concomitanter potest recipere simile.

Ad confirmationem,

CXXXVI. Respondeo negando consequentiam, & ratio disparitatis etiam est, quòd ex primo sequeretur effectum eundem esse debere in diversis locis, aut causas frequenter naturaliter agere in distans sine medio, quod ex secundo, sive ex consequentia illa, non sequitur.

CXXXVII. Objicies 3°. sicut naturaliter nequit produci idem effectus, Deo semper concurrente juxta naturæ exigentiam ad diversa individua; sic secundum eandem naturæ exigentiam Deus semper determinat nova agentia ad producenda diversa individua.

CXXXVIII. Respondeo negando consequentiam; quia licet qualibet causa, vel ex Dei decreto, vel ex se, dicatur determinata ad tot producendos novos effectus, quot novas productiones est determinata ponere; non ideo est determinata suos effectus sola ponere, ut patet, & contrarium convincunt nostræ supra allatæ probationes, pro casu quo simul duæ causæ totales ponuntur.

DISPUTATIO QUARTA.

De causis Intrinsicis.

DUBIUM I.

Quid causa intrinseca, & an detur.

I. **D**ico 1°. causa intrinseca est: quæ effectum causat, seipsam communicando, & cum tamquam partem ejus intrinsecam constituendo. Ita communiter.

RESOLUTIO II.

II. **D**ico 2°. nulla datur causa intrinseca. est contra omnes, quos legi; puto tamen eam debere esse omnium, qui docent totum non distinguere realiter intrinsece à suis partibus.

III. Probatur, quia, ut constat ex dictis, partes non sunt intrinsece toti, sed extrinsece tan-

tum fundamentaliter & objectivè ipsum constituunt: nec causa materialis est pars intrinseca formæ, quam materialiter causat; alioqui esset causa materialis sui ipsius: nec causa formalis est pars intrinseca materiæ, quam causat formaliter; alioqui esset causa formalis sui ipsius: nec causa efficiens est pars intrinseca sui effectus; alioqui idem esset causa efficiens sui ipsius; sed nihil aliud suppetit, respectu cujus causa sit causa intrinseca, ergo, &c.

IV. Confirmatur evidenter, vel causa intrinseca, si detur; est intrinseca toti formaliter? & non sic, quia totalitas, ista utpote quædam plurium unitas, fundatur in conceptu unificante, haud secus quàm naturæ universalis unitas: vel toti materialiter? & non etiam sic, quia ut sic est materia, forma, unio, & nihil præterea, ut supra vidimus, partes

tes autem non sibi invicem pars intrinseca, ac proinde nec causa intrinseca, ergo, &c. vide Resol. 1^{am} Dub. sequentis.

D V B I V M II.

Quid causa materialis & formalis.

R E S O L U T I O I.

V. Ico 1°. causa materialis est, quæ communicat esse formæ sustentando, vel ex qua educitur forma, ita scilicet ut eâ præcisè cessante, desinat forma. pro quo vide dictâ lib. 1°. Disp. 3^a. Dub. 4°.

VI. Nec dicas Aristotelem hoc libro cap. 3°. illam aliter definire, videlicet *ex qua cum insit, aliquid fit*; nam hæc coincidit cum nostra, & illius sensus est, *ex qua aliquid fit*, id est, forma educitur, *cum insit*, id est, cum forma sit in illa tanquam subjecto educationis: unde *ly insit*, non significat idem, ac esse per modum partis intrinsecæ in composito; quia

sic causa materialis non distingueretur à causa formali, ut consideranti patebit, ac proinde neque ex hac definitione colligi potest Aristotelem agnovisse causam materialem esse causam intrinsecam compositi, in quibus multi decipiuntur.

R E S O L U T I O II.

VII. Ico 2°. causa formalis est, quæ communicat esse denominatum subjecto, sive denominando subjectum, vel quæ dat suam denominationem per modum actus potentie. Hinc liquet causam formalem posse habere causalitatem in materiam, licet illa eiset in genere effectus causæ materialis materiâ posterior; nam causa formalis non debet esse prior suo effectui, sed simul naturâ sunt causa & effectus formalis, sive forma educita & materia informata, ut supra vidimus. Ex his

VIII. Colliges causam materialem, & formalem, tam esse causas extrinsecas respectu suorum effectuum, quàm causam efficientem respectu effectus immanentis. pro qua sit

DISPUTATIO QUINTA.

De Causa Efficiente.

D V B I V M I.

Quid Causa efficiens, & quotuplex.

R E S O L U T I O I.

I. Ico 1°. causa efficiens est, quæ communicat esse rei agendo, sive per actionem realem: per *ly agendo* exclude inprimis causam materialem, quæ, ut supra explicuimus, communicat esse sustentando sine ullo influxu, etiam passivo, à se emanante; item causam formalem, quæ etiam sine ullo influxu, & mediâ tantum unione, communicat esse denominatum: denique finalem, quæ, non per actionem realem, sed intentionalem, communicat esse.

II. Paulò aliter causam efficientem definit Aristoteles, videlicet, *id unde est primum mutationis principium*; sed coincidit ista causæ efficientis definitio cum nostra, si sub *ly primum* intelligatur ordine executionis, & per *ly mutatio*, intelligatur quælibet actio, tam creativa, quàmeductiva.

R E S O L U T I O II.

III. Ico 2°. causa efficiens dividitur 1°. variis modis Disp. 3^a. Dub. 1°. recensitis; sed præterea, in principalem & instrumentalem.

IV. Causa principalis, est, quæ habet virtutem productivam effectus minoris vel æqualis secum perfectionis, ut ignis respectu caloris, aut alterius ignis; Instrumentalis, est, virtus productiva effectus maioris perfectionis, vel indebiti, licet minoris perfectionis: ut calor respectu ignis, aqua baptismalis respectu gratiæ: alii paulò aliter causam instrumentalem accipiunt, 1°. pro omni causa subordinata,

quomodo omnis creatura dicitur Dei instrumentum: 2°. pro omni accidente disponente subjectum ad recipiendam formam à causa principali producendam; neque his modis incongruè accipitur; quare etiam acceptionibus his pro occasione uti poteris.

V. Adde, causam instrumentalem rectè assignari triplicem; unam artificialem; aliam naturalem; aliam supernaturalem: artificialis est, quæ ab arte, vel agente libero assumi solet ad aliquid efficiendum *vi suæ quantitatis & figure*, ut malleus à fabro, sigillum à Secretario: naturalis est, quæ *vi sui* producit effectum maioris perfectionis: supernaturalis est, quæ *supra vires naturæ suæ elevata*, effectum alioqui indebitum producit, ut aqua baptismalis gratiam.

D V B I V M II.

Quæ sit causalitas causæ efficientis, & an sit aliquid realiter distinctum à causâ efficiente, termino, & omnibus ad agendum prærequisitis.

VI. Ante Resolutionem suppono duplicem assignari debere causalitatem; in actu primo scilicet, & in actu secundo, sicut assignatur duplex causa: uti enim causa in actu primo est causa potens operari, ita causalitas in actu primo est virtus, quæ causa constituitur potens operari: & uti causa in actu secundo est causa actu operans, ita causalitas in actu secundo est actio, seu operatio, à qua causa denominatur actu operans effectum. Hoc supposito, sit

R E S O L U T I O II.

VII. Ico 1°. causalitas causæ efficientis in actu primo est virtus, quæ causa constituitur potens operari: in actu secundo, est actio à qua